

novi prilozi za biografiju e.p.

nikica petković

NIKICA PETKOVIĆ (1962) — čovjek neobično raznolikih iskustava, mislilo se da je već sve jasno s „vilama i vilenjacima“, ali nastavio s nizom tekstova o tekućoj književnoj produkciji, novim pjesmama i multimedijском aktivnošću. Ulomak koji objavujemo samo je najava opsežnih novih priloga o ličnosti i djelu E.P. (M.Mi.)

Njegove knjige su se čitale unaprijed sa žarom i s tajanstvenom privrženošću. Mornarička čvrstoća njegova ship-shape štiva činila ga je klasičnim piscem. Otkako sam osakaćen i otkako se ne mičem, otkako samo pokatkad prošetam od kreveta do prozora, nedostaju mi njegove knjige.

Nekad me netko posjeti. Obično to bude Gilberta, ali ona se ne pokazuje i ne donosi mi knjige. Kako da ih i odnosi kad je nevidljiva. Obnoć kad ne spavam i kad mi preko lica prelaze svijetla s ulice, pohodi me ideja o pobijanju vremena. Nju, odmah čim se pojavi, spremno dočeka ideja o toplom jutarnjem kruhu, svježem maslacu i siru, vreloj kavi i crnim zrnima kavijara.

Njegove knjige su tvrdo tkanje. Katkad, kada pokušavam zatvoriti oči i prisjetiti se dana kada sam čitao, točnije, kada sam imao što čitati, bude mi žao što ne mogu usnuti na običan, stoljetan način, s knjigom u rukama. Teško se prisjećam divnog i ugodnog trenutka, kada pred san, obasjan mliječnim svjetlom noćne lampe sklapam oči, a zadnje što osjetim biva tup udar kožnih korica o čelo, nos ili obraz.

Sada, kad nemam više knjiga, sjećam se najmilijih priča, epizoda, strašnih otmica, gotskih ambijenata, renesansnih klataža, njemačkih oštro poredanih ganglija koji su se dali opustiti tek u kaku sanatoriju, čarolijom majstora koji je, bez muka pokazao, kako i raspadanje može biti princip sabiranja svijeta. . . Sjećam se grabancijaša koji su između pisma i vješala, između pjesama i umišljene anarhije dočitali vlastiti život. Sjetim se naravno, njega, njegovih knjiga i naših nastojanja da, pokriti teškim pismenima, konačno odrastemo. Sagradite svratište, svratište sagradite, meketao bi Eduard, a ne ovako budalaši božji, klatite se poput pasa u trgovištu. Eduardov je put bio put bez sna, kao uostalom i put čitavoga grada u kojemu smo htjeli odrasti. Trčao je ulicom, mršav i kovrčav, ulazio u pivnice, lamatao rukama, pjevao himne Mariškiju B. kojemu je sudbina poklonila da bude naša Remedios i da se sabran kao sablast s nepunim trijeznom tjednom u tridesetogodišnjoj karijeri sukne u nebo i tamo ostane. . . i naglo usporio korak u trenutku kada bi pored njega promakla jedna iz jata mladih curica koje su toga proljeća opsjedale grad. Tjerao nas je da ih očima objahujemo, da ih pratimo kilometrima na zapad, da se divimo sedamdesetinskom ritmu kojim su razbijale maglu, da urlamo što su nam nedostupne.

Sagradio sam sebi okvir za mržnju, jebem ga tko misli da lažem, govorio je i ispod ruke držao crnooko klasično čedo, izdanak stada pastira čiji su očevi s usamljenih osmatračnica pored mora tražili formulu koja bi spasila svijet i naš grad od raspadanja.

Taj okvir trajao je toliko koliko i mornarička nakana.

Poslije smo se nalazili, pričajući o tome kako bi bilo, kada bismo, odjednom ovako preko noći mogli odrasti. Knjige Eduarda P. obećavale su mnogo. Hej, uzmeš ideju, jebi ga, ako je imaš, zaroštaš je, kužiš, uvališ u bubanj i melji. To su priče koje, osim pohabanih prodavača tajni, nitko više ne dira.

Svijet bez pisma pun je izazova.

Tako smo jednom odlučili lutati gradom i zamisljati da je svatko od nas umjetničko djelo.

Između nogu vukla su nam se maljušna djeca. Vikala su, mi smo Al Capone, prenosimo heroin. . . Edo se okretao, mamu im jebem, smijao se i odmah je zatim prstom pokazivao na dječaka — razlomka, čovjeka od scene, s licem kujice koja se tjera. . . vidi ga, jebo ga šekspir, vidi ga, boga mu anakronog.

Izašli smo iz pivnice i sreli čovjeka kojega smo običavali pozdravljati i častiti pićem, kako nekoj starici, četiri minute udaljenoj od infarkta, objašnjava:

»Glede prozne produkcije u nas, poglavito tekuće, ono što međutim, da tako kažemo, reci-

između tebe i mene

ljubomir pauzin

LJUBOMIR PAUZIN, rođen u Ogulinu 1953. do sad je objavio zbirku pjesama U mojoj dvoslojnoj glavi (1985), a inače vrlo je djelatlan medijski autor, naime 'proizvođač' dramskih, radio i kazališnih tekstova, scenarija za TV itd. Ljubo je stvarno OK.

Od svih komadića vremena najjasnije razaznajem to vrijeme prije pisanja. Nalikuje vlažnoj ilovači u nemirnoj ruci: podatno se povinuje nestrpljivim prstima, a ipak se trpkopire. Kao da ima lice glatke kugle koja se zatvara u sebi i u koju gledam kao u oči slijepca: nema pridodatih oznaka, nema trajanja. Taj osjećaj prepoznajem samo po tome što ga ne znam prepoznati; to je nešto što ne znam dosegnuti, neka nedovršenost koja raste iz bjeline neispisanog papira i u njemu će ostati čak i onda kad ga tamni tekst potpuno prekrije. A ipak je sve naglašeno krajnjom preciznošću.

I evo: bijela je netaknuta četvorina upravo urezana u hrpavi stol, položena između mojih nepomičnih ruku dlanova okrenutih prema dolje. Prsti su rašireni, palčevi dodiruju ravne rubove kao da bi se papir mogao izmaknuti tamnoj sjeni olovke koja se, kako svjetlost pada, prijeteci izdužuje. Glava je zaključana kuća: hoće li se ruka pokrenuti?

Možda sjedim na obali nekog mora koje je zeleno i svijetlo. Njegova površina mogla bi se bljeskati kao obli krov pokislog plastičnog šatora. Možda sam polegnut, a podamnom je rasprostrta vlažna mahovina kao da je razlijevanje pjenasti sladoled. Možda je jutro i uokolo već je mrak. Već? Mrak?

I tako, već na samom početku ovo pisanje postaje drugačijim nego što se to u prvi mah činilo. Neke riječi dolaze češće od drugih, kao uporne osice, jesu li zamijetila: mrak, vlaga, hrpavo, bjelina, zamijetiti. Zamijetiti.

Možda je rano jutro, rano i ovješeno pod kamenim okvirom prozora sa zaklopljenim rebranicama. Rubovi jutra kloparaju pod tim prozorom, prozorom u kojem sjediš obučena u sivu ispranu spavaćicu: jednom si rukom obgrlila vitki vrat i bradu umetnula u jamicu što ju je načinio pregib lakta, a drugom si rukom stisnula koljena i neposlunu tanku tkaninu koja ispod podlaktice viri kao zgužvani staniol na staklenki s džemom. Kao da je rano jutro, teš-

mo, prvo upada u oči, izrijekom jest dezorijentiranost mladih autora, a kako se o pravu na razliku, kao i isključivoj poetičkoj inačici, ne može do vijeka govoriti braneći nastojanjem mladih pisaca, to bi se sada u barem prividnom minimalnom kontekstu valjalo upustiti u zahtjevnije prosudbe i izričitiije zahtjeve. . .

Starica je izbečila oči i molila smrt da bude brza i milostiva.

Ne razumijem tvoj čakavski svijet krcat penisa i prepun vulvi. Jebanje je međunarodna pojava.

Suti Eduarde, otidi u pilanu Osterman, glodi, pili i ne vraćaj se više. . . smijali bi se i lunjali gradom u kojem smo odlučili odrasti.

Snježana je ok cura, mumljao bi EP u do-lnojgradskoj pivnici iste te večeri koja se iz dana u dan uporno ponavljala i uvjeravala nas, uvijek iznova, da smo odrasli u gradu kojega postavljaju izvana zainteresirani ljudi. Grad bez kvasca i grad uvozne energije, gorštačkih ideja i pitomih primorskih ljubavnika u vječitoj nedoumici, uranjao je u još jedan kaptolsko-gradečki košmar iz kojega ga nisu u stanju izvući ni prvi jutarnji, rosom i dimom umazani tramvaji, niti mediji koji su nekad davno spasili Pariz od požara, niti poštanske službenice oprane i mirisne, koje poput palih anđela papučama pobiru prvu jutarnju vlagu.

Rano ujutro, na terasi koja tijelom ulazi do spomenika plemenite gospe, čija blistava glava hrabri obespizdene, naša livanjskofijumanjska muda žmikala su iz sebe smedepljivu tekućinu koja se okurazila pišati po gradsku.

ko i mutno, i tvoja se kosa zaplela u prorez među rebranicama.

Ne započinjem pisati odmah, nekoliko sam trenutaka nepomičan i u tom je vremenu sabito neko neodređeno trajanje. Nejasno zamijetujem svoje ruke koje leže uz papir poput zapaljenih stražara. I uvidam kako papir raste. Kako raste i uskoro će prekriti svu sobu. Iz sata na stolu cure otkucaji i kaplju na pod. Kada ustanem bit će mi već do gležnja. Do gležnja? Do trbuha. Do trbuha? Male vrišteće sekunde. Crne. Crne?

Možda je travnato more zapravo položeno iza mene i dodirujem ga tek vrhom tjemenata. Ne vidim ga, samo ga čujem kako diše i vlagu istiskuje prema mom vratu. Zrak je gusta tekućina i sve je disanje: tlo se pomiče slijedeći moje izdisaje, podsjećajući na gibanje tvog mekog trbuha. Ti možda sjediš u prozoru, bosa se stopala opiru hrpavop površini kamenog prozorskog praga. Tabani se odguruju od grubog kamena koji je hladan i tebi se možda čini kako postaješ sve teža kao spužva koja upija vodu.

To što ću napisati sada se već razaznaje. Razaznaje? Već? Sada se već razaznaje, ali me je ta predigra, to vrijeme prije nego što su se slova počela ukazivati na papiru, učinila nesigurnim, neispitanim područjem vlastite želje. I još gutam krpice straha pobudenog uzgrom pustog papira.

Možda sjediš u širokoj prozorskoj niši, nožni prsti ližu sitne ožiljke dljeteta, tijelo se podatno savilo ispunivši tvrdi ugao. Zakopčana si u polutam i teško te je razlikovati od zidova, od stvari: sva si mekana kao ilovača, sva si od vode i nisi drukčija od te mlijekom obojene sobe. U njoj nema oštrina, nema rubova, sve se slijepilo, sve pretopilo jedno u drugo. Samo su se mjesečaste pruge provukle između rebranic kao da su uvučene tvojim pramenom zapletenim među daščicama. Samo se mjesečina provukla i na tvom tamnom licu iscrtala polja mliječnog bljedila.

Poslije gledam sitne i uporne rečenice kako prekrivaju do tada netaknuti prostor papira, kako se talože do samog ruba stranice. Ustaješ iz kreveta, širokog i starinskog. Iz kreveta? Ustaješ? Već si ustala? Ustaješ iz kreveta, širokog i starinskog, ustaješ iznenadno, naglim trzajem, noge se istovremeno spuštaju na pod. Na pod? Tabani osjećaju hladnoću poda. Iz poda izbija neugodna vlaga, odnekud poznata. Pričinja ti se da ju usisivaš, da se penje žilama kao voda koja okomito teče stapkom biljke sve do providnog vrška.

Upravo zato što su mogućnosti raznorodne da se nešto iskaže, a nešto ne, bjelina papira doima se područjem tajanstva i strogosti, a misao o tome da ti ove rečenice već čitaš ismijava vrijeme. Dok čitaš okružena si neospornim dokazima sadašnjosti tog trenutka: reže prolazeći automobil, ne obazireš se na strpljivo dosadni pisak telefona, netko te uporno doziva u kuhinju. Čitaš, dakle, i osjećaš ovaj trenutak jasno kao tvrdoću nepca pod jezikom, udišeš SADA, baš kao i ja dok ovo pišem. SADA, dodirujemo isti trenutak za različite krajeve. A dijeli nas vrijeme proteklo. Proteklo?

Izranjaš iz kreveta, blagog i dubokog, trzaj glave zatresao je kosu i ona je dodirnula zid. Neravni zid na kojem je uokvirena fotografija kockastih lica nekih starih ljudi koji su tada bili mladi. Fotografija je iskošena, pa glava žene izgleda kao da je naslonjena na muškarčevo rame, premda je potpuno odvojena i obrubljena bijelim velom. Veo u dugačkom luku pada s fotografije, preskače okvir puput čipkastog slapa i širi se hrapavim zidom kao mlječni bršljan. Ženikova kravata nije prava: naslikana je na debelom kartonu s tri hitra poteza. Sve to, međutim ti ne primijećuješ: oči te još peku od sna kao da su probodene iglicama. Jedino je promatran unutrašnjost te puste sobe, tvoja je glava okrenuta od zida a prema prozoru, prema voštanoj svjetlosti. Iako si još slijepa poslije naglog buđenja, s obje se ruke odguruješ od ruba kreveta i gotovo padaš posrnuvši preko okruglog saga. Gotovo si pala, ali si, ponosena posrtanjem, naprosto zaplivala prema mjesecini.

Odvaja nas neko proteklo vrijeme, vrijeme bez graničnika, vrijeme koje nitko neće nikada strpati u kućišta sata, vrijeme koje jest i koje nije, jer vidim: ti upravo čitaš tekst koji mi izlazi ispod prstiju. Rečenica gladno ždrene bjelinu i tako pribavlja dokaz o tvome prisustvu: oči su ti već širom otvorene i klize polako, zastajkujući i vraćajući se povremeno na već pročitana mjesta. Već pročitana? Miesta?

Trbuh se lagano diže i spušta, siva isprana spavačica priljepila se uz njega kao da se nisi izlegla iz bahtlastog kreveta, nego iz te plastične vode pod mojim nožnim palcem. Jednom rukom si obrlila vrat, obnažena mišića priljubila se uz obraz. Pramen tvoje kose podrtava među rebrenicama kao da mjesecina puše. Mjesecina koja je preko tvoga lica izlijepila duguljaste paralelne trake, prekinute zamjetnim pomicanjem nozdruva i oštrinom linijom prkosnih usta. Uska srebrenasta stepenica zaoblila se preko čela i spuznula ka obrvi. Na njenom kraju kresnulo je oko, kao zaljuljani privjesak na lančiću. Ti zaista imaš izvjesnu prednost: možeš čitati rečenice koje ja još nisam napisao. Meni još uvijek nije poznato kako će završiti to moje pisanje, tebi, naprotiv, postaje jasno. I upravo tako sporo kako ove rečenice teku uvlačeći te malo pomalo u svoje značenje, tako i ja na neki nedokučiv, polagan a neumoljiv, način ulazim u višeznačnost, tek u meni ispisane, priče. U tebi? Priče? Možda ležim okrenut na trbuh i ta se tvorna voda već podvukla pod me. Da li se poostvaruje misao koju ti upućujem poput titravog i neizmjerne dugačkog pipka preko valovlja s bijelim krijestama od razmrvljenog stiropora. I više ništa nije sigurno i nije važno kako je moglo biti.

Je li poznato što se dogodilo? Što se zapravo dogodilo? Što se doista dogodilo? Što je to što se događa? Kome je poznato? Tebi? Meni?

Nezapisana mjesta leže porazbacana uokolo: Bjelilo stisnuto između tamnih rečenica. Zapravo, koliko je ovih linija, tankih i oštrih, toliko je i mojih zastajkivanja: zaustavim se, recimo, pa zapalim cigaretu i gledam, na primjer, u hrapavi zid. Kroz prozor ili u zid? A papir čeka. Jesam li time zadržao neku ogradu od tebe: jer ti, dok čitajući slijedš njihov neprekinuti poredak, i ne znaš na kojim su to mjestima, iza kojih rečenica, bile moje stanke. Ili možda možeš pogoditi? Pogoditi? Možda? Pripadaju li meni ovi pokreti, te riječi, ne prepoznajem oblik svoje ruke, zvuk svoga glasa. Vani je mrak. Mora biti mrak. Pod grlom mi se nakupila grudvica tjeskobe i ja, oko nje sklupčan, ležim u dnu tvog ogromnog kreveta. Veo mi je već prekrpio glavu i još uvijek raste. Ti si otišla prema prozoru. Čuo sam tvoje hladne, mekane korake. Moja se glava tare s tvojim otiskom na jastuku. Jezikom mogu napipati vlažnu toplinu koja iz njega izbija. Kote se i kevu male sumnje.

I izvjesno je: tvoja je prisutnost nikada nije zbila i učinilo mi se kao da je to bilo beskrajno davno.

naranči, ode. Piljarica mu se iskezi u crno odijelo.

Prostire se tržnica. Ljudi bjesne, urliču, kretanjama stvaraju valovitu bujicu; hirovito uviranjje i izviranje mnoštva, lepet ruku, grabež, svrabež, psovka, vika — nedjeljom ujutro. Jedan se zalutali val propeo divlji poput konja, a onda su izronile ruke, besramne, bijele, hladne i u rukavicama pružajući se i spuštajući svoj grčevit stisak na svježe naranče, cijediš im znoj ispod pazuha, a zatim ih ostaviš da vise o užetu prostrtog.

Nokti štipaju, pipaju, bodu, ruju novčanice po džepovima, a zatim, tu je i piramidalna prostrirka kelja, mladog i zelenog u kutu. A ljudstvo čeprka listiće, traži blato i zarazne bube, po kelju, u kelju, u rotkvici, otvaraju im čeljust, zaviruju u zube, a onda — pošto kila?

Bilje se rasulo po podu i tezgama, dok oko njeg plešu trbusi, masni i debeli, s nabreklih pupcima i pipkaju ga za glavicu da odrede godišnjak. A pri tom pohotljivi pipci apetita škakljaju želudac iznutra, u okruglim praznim tanjurima što ih je čovječanstvo zakopčalo ispod kariranih košulja. I zakopčavši svoju zdjelu srama i debljine, nahrungilo je ljudstvo božje preskačući stupove, i plotove, rušeći suncobrane i šutajući nogom izglednjela psa (svakom svoje, pa i njemu njegova glatka riba u uho), a on se, pošto su ga šutnuli pravo pod težu s narančama, razvukao tamo i mrokro dugo, dugo, dugo.

Pride gospoda, vrlo krasnom kretnjom izvadi novčanicu i reče:

— 60?

— Ne — odgovori piljarica.

ROTKVICE

Čučnuo si u vrt i čupao rotkvice za doručak. Zatim si odrezao listove i isprao zemlju. Najzad si potajno najveću strpao u usta. Svježe oprane stavio si ih na stol, spjeo si i ja sam rekla:

— Volim te.

Samo si bacio pogled, negdje u predjelu grudi, i nisi rekao ništa. Upro si nogama o daske poda, stavio ruke u kosu i stao prstima kovrčati uvojke. Ispekla sam ti dva jaja, a one si rotkvice ionako pojeo sam. Stajala sam do stola, gledala te kako jedeš i rekla sam:

— Volim te.

Zatim si plazio pogledom po stropu, ugledao muhu, skočio na noge i jednim udarcem novina napravio fleku na zidu. I ja sam rekla:

— Napravio si fleku, a one si rotkvice ionako pojeo sam. Ali ja te ipak volim.

DIVNA ISABEL SOMOGY

Dan je bio ružičast, sunce mi je ulazilo u oči, stisnula sam kapke, a iza njih su mi iskriale ružičaste točke. Bila je nedjelja popodne i ljudi su ljepili plakate za koncert idućeg tjedna. Prišla sam, gurnula glavu u plakat i rekla:

— Divna Isabel Somogy

Netko je nagnuo glavu preko mog ramena i rekao:

— Divna Isabel Somogy

Odjednom, stvorilo se mnoštvo prolaznika oko mene i svi su govorili:

— Divna Isabel Somogy

I onda to više nije bio govor, prerastao je u mrmljanje, a zatim u pjesmu punu divljenja:

— Diiiiivna Isaabeeel Soomooogy

Onda je došao klinac i rekao isto i počeo odljepljivati plakat sa zida. Neki ga je muškarac uzeo na leđa i tako je, šetajući s kincem piška-lonca po ulicama, krenula povorka Isabelinih obožavatelja. Klinac je raširio plakat u rukama i držao ga visoko iznad glave. Uostalom, svatko ima svoju zastavu. Krenula sam za povorkom i kad smo prošli pola grada jako sam se umorila, a i ljudi je bilo sve više, pa je nastala sveopća zbrka. A klinac je i dalje bio glavni. Izašla sam iz povorke i pustila ih da prođu, kad me zaustavi jedan od posljednjih. Stao je ispred mene na gotovs:

— Reci?!

— Divna Isabel Somogy

divna isabel somogy

tanja kovač

TANJA KOVAČ vrlo je mlada autorica čije su priče and oči vrlo okay točka (E.P.)

KAJA

U polutama, raskrečenih ruku i nogu, ležala je Kaja poput zaboravljenog slatkiša na novogodišnjem drvčetu. Strop je padao u pogled, mutan, prošaran mrljama vlage isprepletenih žilica kao i teleće moždine. Citava je soba stajala napeta kao strelica u paničnu iščekivanju, i jedino je kroz prozor dopirala svjetlost s ulice i bacala s Kaje na zid sjenu nepregledna oblika. Kaja se ogleda na zidu i pomisli: TO SAM. Sjena je žmigala u ritmu ulice i groteskno prenosila i najmanji Kajin pokret na požutio paño zida. Ona stane prstima plesti igru sjena govoreći pri tom: — Lagao je. Gad. I sve laže, lažac.

Riječi su ostavljale obilježenu misao poput konjskog kopita u mokru pijesku. Zar je moguće da je previdjela zabludu? To je prenerazi. Ona sklopi ruke kao da moli i okrenu se naspram vrata očekujući. On ude. Kaja osta tiha još trenutak, a zatim otvori oči:

— Lažeš li?

— Ne.

— Znam te. Smrdiš.

— Kaja, čist sam.

— Gade.

Ona se stane ljuljati u ritmu melodije koja joj pade na um. Sat otkuca pola. Još samo pola — pomisli Kaja. Ustala je da otpije vina koje je stajalo u čaši još odjučer te se nagnu nad stol i pruži prema njegovim rukama.

— Lažeš li?

— Ne!

Prasnula je u smijeh. Na ulici su ljudi mahnito bježali sudarajući se pozdravima što ih zaustavljahu na njihovu neizbježnu putu. Čovjek u kaputu zaletio se u ženu te je ostala zaljepljena na staklo izloga kao kukci u staljenu bujicu ulična toka, razdirala sumnjom.

— K vragu, lažeš li? — prodera se lupivši dlanom o zid.

On osta miran, suhih usana.

NE

Gospodin vrlo lijepom kretnjom stavi novčanicu na stol i reče:

— 60?

— Ne — odgovori piljarica.

Gospodin vrlo lijepom kretnjom pokupi novčanicu i, ostavljajući za petama brdo debelih